

Marian Gorynia
Katedra Konkurencyjności Międzynarodowej
Wydział Gospodarki Międzynarodowej
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
m.gorynia@ue.poznan.pl <http://www.mariangorynia.pl/>

Gospodarka polska a globalizacja **– wybrane aspekty**

OLIMPIADA WIEDZY EKONOMICZNEJ
Serock, 6 kwietnia 2019

UNIWERSYTET EKONOMICZNY
W POZNANIU

Struktura prezentacji

- ❑ Aparatura pojęciowa
- ❑ Percepcje globalizacji – szansa czy zagrożenie?
- ❑ 10 antynomii globalizacji
- ❑ Podejście krytyczne – Stiglitz
- ❑ Polska na ścieżce globalizacji – handel zagraniczny i zagraniczne inwestycje bezpośrednie – internacjonalizacja czynna i bierna
- ❑ Najważniejsze globalne i regionalne wyzwania ekonomiczne – perspektywa Polski oraz perspektywa globalna
- ❑ Racjonalne podejście do globalizacji w skali świata – wizja normatywna
- ❑ Polska a przyszłość globalizacji – konkurencyjność, jaka polityka gospodarcza?
- ❑ Polska w Unii Europejskiej i w strefie euro jako odpowiedź na wyzwania globalne – podstawowa rekomendacja
- ❑ Umiejdzynarodowienie polskich przedsiębiorstw
- ❑ Wnioski

Aparatura pojęciowa (1) – globalizacja

Globalizacja to krótko mówiąc intensyfikacja ekonomicznych, politycznych, społecznych i kulturalnych związków w poprzek granic (Hans-Henrik Holm i George Sørensen)

Globalizacja w szerokim znaczeniu zawiera wszystkie aspekty społecznej działalności człowieka – komunikacja (porozumiewanie się), sprawy ekologiczne, handel, regulacje, ideologie i jakiegokolwiek inne (Jan Aart Scholte)

Globalizacja to proces, w ramach którego ludzie stają się w większy sposób współzależni we wszystkich aspektach życia – kulturalnym, gospodarczym, politycznym, technologicznym i środowiskowym (George C. Lodge)

Nayef R. F. Al-Rodhan, Gerard Stoudmann, *Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and a Proposed Definition*, Geneva Center for Security Policy, Geneva 2006.

Aparatura pojęciowa (2)

– globalizacja a internacjonalizacja

Internacjonalizacja – umiędzynarodowienie – w odniesieniu do gospodarki oznacza współpracę z zagranicą, mogącą przybierać **rozmaite formy**, dające się podzielić na internacjonalizację czynną i bierną

Globalizacja (mondializacja) w znaczeniu ekonomicznym to szczególny przypadek umiędzynarodowienia:

- intensywność, powszechność (światowy zasięg), uniformizacja, unifikacja, standaryzacja działań
- globalizacja to wyższe stadium internacjonalizacji
- **co do swej istoty globalizacja jest logiczną konsekwencją dotychczasowego rozwoju gospodarki rynkowej i naturalnym etapem jej ewolucji; innymi słowy ma charakter immanentny, nieunikniony**
- przejawy globalizacji – handel międzynarodowy (eksport, import), zagraniczne inwestycje bezpośrednie, międzynarodowe rynki finansowe (kapitałowe); szczególna rola technologii informacyjnych i Internetu

Percepcje globalizacji – szansa czy zagrożenie?

Cztery postawy:

- **Entuzjazm (lekkoschłodzony rozumem) – pro-, afirmacja (ale nie ślepa)**
 - Jagdish Bhagwati, *In Defense of Globalization*
- **Refleksja – medium, równowaga:**
 - Paul Streeten, *Globalization. Threat or Opportunity?*
- **Podejrzliwość – podejście krytyczne (ale bez całkowitej negacji):**
 - Joseph E. Stiglitz, *Globalizacja*
 - Władysław Szymański, *Dlaczego globalizacja jest irracjonalna?*
- **Kwestionowanie sensu globalizacji – Trump i podobni przywódcy, nowy protekcjonizm i nowy nacjonalizm**

10 antynomii globalizacji

Szanse versus zagrożenia globalizacji

Jagdish Bhagwati: entuzjazm – pro-, afirmacja (ale nie ślepa)

Ubóstwo: zmniejszenie – zwiększenie

Praca dzieci: redukcja – zwiększenie

Rola kobiety: poprawa – regres

Demokracja: promocja – ograniczenie

Kultura: wzbogacenie – narażona na niebezpieczeństwo

Płace i standardy pracy: wzrost – obniżka

Środowisko: poprawa – pogorszenie

Korporacje międzynarodowe: pożyteczni aktorzy – drapieżcy

Przestępczość: spadek – wzrost

Zdrowie: poprawa – regres

Krytyka globalizacji

Zagrożenia wynikające z globalizacji

Joseph Stiglitz: podejście krytyczne (ale bez całkowitej negacji), możliwości korekty

- ❑ **Niesprawiedliwe reguły gry, narzucone przez dysponujące większą siłą kraje rozwinięte****
- ❑ **Orientacja procesów globalizacji wyłącznie na zysk i wartości materialne, z lekceważeniem innych aspektów****
- ❑ **Niedemokratyczne ograniczanie suwerenności wielu krajów rozwijających się****
- ❑ **Nierównomierny rozkład korzyści płynących z globalizacji, straty (?)****
- ❑ **Narzucenie wielu krajom rozwijającym się systemu gospodarczego nieodpowiedniego dla ich tradycji, kultury i wyzwań rozwojowych****

Polska na ścieżce globalizacji – eksport – internacjonalizacja czynna

Tabela 1. Kraje o najwyższej wartości eksportu towarów w latach 1990, 2000 i 2017

Eksport towarów					
1990		2000		2017	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	Niemcy	1	USA	1	Chiny
2	USA	2	Niemcy	2	USA
3	Japonia	3	Japonia	3	Niemcy
4	Francja	4	Francja	4	Japonia
5	Wielka Brytania	5	Kanada	5	Korea
6	Włochy	6	Wielka Brytania	6	Holandia
7	Kanada	7	Chiny	7	Francja
8	Holandia	8	Włochy	8	Hong Kong
9	Belgia	9	Holandia	9	Włochy
10	Hong Kong	10	Hong Kong	10	Wielka Brytania
37	Polska	34	Polska	23	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 7.02.2019 r.).

Polska na ścieżce globalizacji – ZIBW – internacjonalizacja czynna

Tabela 2. Kraje o najwyższej wartości zagranicznych inwestycji bezpośrednich wpływających w latach

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie wpływające (stock)					
1990		2000		2017	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	Japonia	1	Wielka Brytania	1	USA
2	Francja	2	Francja	2	Hong Kong
3	USA	3	USA	3	Niemcy
4	Niemcy	4	Belgia	4	Holandia
5	Wielka Brytania	5	Holandia	5	Wielka Brytania
6	Szwecja	6	Hiszpania	6	Japonia
7	Holandia	7	Niemcy	7	Kanada
8	Włochy	8	Hong Kong	8	Chiny
9	Szwajcaria	9	Kanada	9	Francja
10	Belgia	10	Szwajcaria	10	Szwajcaria
58	Polska	69	Polska	47	Polska

Zródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 7.02.2019 r.).

Polska na ścieżce globalizacji – import – internacjonalizacja bierna

Tabela 3. Kraje o najwyższej wartości importu towarów w latach 1990, 2000 i 2017

Import towarów					
1990		2000		2017	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	USA	1	USA	1	USA
2	Niemcy	2	Niemcy	2	Chiny
3	Francja	3	Japonia	3	Niemcy
4	Wielka Brytania	4	Wielka Brytania	4	Japonia
5	Japonia	5	Francja	5	Wielka Brytania
6	Włochy	6	Kanada	6	Francja
7	Kanada	7	Włochy	7	Hong Kong
8	Holandia	8	Chiny	8	Korea
9	Belgia	9	Hong Kong	9	Holandia
10	Hiszpania	10	Holandia	10	Indie
40	Polska	27	Polska	22	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 7.02.2019 r.).

Polska na ścieżce globalizacji – ZIBN – internacjonalizacja bierna

Tabela 4. Kraje o najwyższej wartości zagranicznych inwestycji bezpośrednich napływających w latach

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie napływające (stock)					
1990		2000		2017	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	USA	1	USA	1	USA
2	Niemcy	2	Niemcy	2	Hong Kong
3	Wielka Brytania	3	Wielka Brytania	3	Wielka Brytania
4	Hong Kong	4	Hong Kong	4	Chiny
5	Kanada	5	Kanada	5	Singapur
6	Francja	6	Holandia	6	Kanada
7	Australia	7	Belgia	7	Szwajcaria
8	Holandia	8	Chiny	8	Holandia
9	Hiszpania	9	Francja	9	Niemcy
10	Włochy	10	Hiszpania	10	Irlandia
120	Polska	28	Polska	25	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 7.02.2019 r.).

Polska na ścieżce globalizacji – lata 1990-2017

Produkt Krajowy Brutto 2017/1990 (ceny stałe z 2010) – 265%

Miejsce w świecie: 1990 – 28, 2017 – 21

Handel zagraniczny 2017/1990 (ceny bieżące):

– dynamika eksportu – 1415% (1990 – 37 , 2017 – 25 miejsce w świecie)

– dynamika importu – 1822% (1990 – 40 , 2017 – 22 miejsce w świecie)

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie 2017/1990 (ceny bieżące):

– dynamika O FDI stock – 32612% (1990 – 58, 2017 – 47 miejsce w świecie)

– dynamika I FDI stock – 215083% (1990 – 120, 2017 – 25 miejsce w świecie)

Najważniejsze globalne i regionalne wyzwania ekonomiczne – perspektywa Polski

- ❑ Trzema najważniejszymi procesami kształtującymi wyzwania dla gospodarki polskiej były transformacja, globalizacja oraz integracja z Unią Europejską
- ❑ W miarę upływu czasu zmieniały się tylko proporcje siły oddziaływania tych procesów na możliwości rozwojowe gospodarki polskiej
- ❑ Dodatkowym czynnikiem, który pojawił się na przełomie lat 2007/2008 był światowy kryzys gospodarczy

Identyfikacja najważniejszych wyzwań związanych z globalizacją

- **Najważniejszym wyzwaniem globalnym jest antyglobalizacja albo negowanie globalizacji, absolutyzowanie jej słabych stron, postrzeganie jej wyłącznie w kategoriach zagrożenia**
- **Populizm i nacjonalizm w polityce sensu largo przeniesiony do szeroko rozumianej polityki gospodarczej – nowy protekcjonizm i nowy nacjonalizm (Rodrik, Kołodko i Koźmiński)**

Identyfikacja najważniejszych wyzwań

związanych z globalizacją – niższy szczebel abstrakcji – think tank Millenium Project [2018]

Global Challenge 1. How can sustainable development be achieved for all while addressing global climate change?

Global Challenge 2. How can everyone have sufficient clean water without conflict?

Global Challenge 3: How can population and resources be brought into balance?

Global Challenge 4: How can genuine democracy emerge from authoritarian regimes?

Challenge 5. How can decisionmaking be enhanced by integrating improved global foresight during unprecedented accelerating change?

Global Challenge 6: How can global information & communications technologies along with machine intelligence, big data, and cloud computing work for everyone?

Global Challenge 7: How can ethical market economies be encouraged to reduce the gap between rich and poor?

Global Challenge 8. How can the threat of new and reemerging diseases and immune microorganisms be reduced?

Challenge 9. How can education and learning make humanity more intelligent, knowledgeable, and wise enough to address its global challenges?

Global Challenge 10. How can shared values and new security strategies reduce ethnic conflicts, terrorism, and the use of weapons of mass destruction?

Challenge 11. How can the changing status of women help improve the human condition?

Global Challenge 12: How can transnational organized crime be stopped from becoming more powerful and sophisticated enterprises?

Global Challenge 13: How can growing energy demands be met safely and efficiently?

Global Challenge 14: How can scientific and technological breakthroughs be accelerated to improve the human condition?

Global Challenge 15: How can ethical considerations become more routinely incorporated into global decisions?

Rodrik

Populism and the Economics of Globalization

Rodrik [2017] rysuje w tym zakresie trzy możliwe scenariusze:

- **zły** – sytuacja podobna do lat 30-tych XX wieku: upadek globalnej współpracy gospodarczej i powstanie silnie prawicowych i silnie lewicowych reżimów
- **brzydki** – pełzający populizm i protekcjonizm, erodujący zarówno liberalną demokrację, jak i otwartą gospodarkę światową
- **dobry** – demokratyczne przywrócenie równowagi, które odchodzi od hiper-globalizacji i przywraca większą autonomię narodom

Racjonalne podejście do globalizacji w skali świata

– wizja normatywna

Rynek – najlepszy mechanizm alokacji i koordynacji działalności gospodarczej, ale sam rynek nie załatwi wszystkiego

Globalization is Good but Not Good Enough

Skoro globalizacja jest nieunikniona, immanentna, a dodatkowo może być dobra, korzystna, to trzeba zrobić wszystko, by taką była

Nieodzowność, niezbędność koordynacji globalnej – w warunkach otwartości narodowe polityki gospodarcze cechuje mniejsza skuteczność, wspólne problemy wymagają wspólnego działania

Potrzeba publicznych instytucji międzynarodowych i zmian w sprawowaniu władzy, kwestia przejrzystości

Reformy MFW i globalnego systemu finansowego

Reformy Banku Światowego i pomocy rozwojowej

Reformy WTO i zapewnienie równowagi w handlu

W kierunku globalizacji o bardziej ludzkim obliczu

Polska a przyszłość globalizacji – konkurencyjność

Zajęcie adekwatnego miejsca w procesach globalizacji jest synonimem wyższego poziomu dobrobytu

Imperatyw zwiększenia konkurencyjności gospodarki polskiej dotyczy wielu płaszczyzn:

- wyższa konkurencyjność polskich eksporterów
- wyższa konkurencyjność producentów na rynek krajowy (aby konkurować z importem)
- większa atrakcyjność Polski dla inwestorów zagranicznych
- większa konkurencyjność polskich firm jako inwestorów na rynkach zagranicznych

Szeroko rozumiana innowacyjność podstawą konkurencyjności

Polska a przyszłość globalizacji – jaka polityka gospodarcza (rola państwa)?

Globalizacja nie tyle zmniejsza rolę państwa, ile wpływa na jej zmiany

Wzrasta systemowa rola państwa – tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej – odpowiedzialność państwa: prawo, porządek, prawa własności, egzekucja kontraktów

Wypracowywanie praw i regulacji w skali międzynarodowej – prawa własności intelektualnej, ochrona środowiska, polityka konkurencji, polityka podatkowa, bariery w handlu, standardy techniczne – postulat procesu bezustannej, kreatywnej destrukcji systemowej roli państwa: rola ta musi podlegać zmianom

Wspieranie konkurencyjności międzynarodowej poprzez: zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości zasobów (kapitał ludzki, skłonność do innowacji, sprawny rynek finansowy), sprzyjanie obniżce kosztów transakcyjnych, tworzenie sprzyjającego klimatu inwestycyjnego i oddziaływanie na etos gospodarczy

Rola państwa we wspieraniu innowacyjności

Budowanie i wspieranie patriotyzmu gospodarczego?

Polska a przyszłość globalizacji

Polska w Unii Europejskiej i w strefie euro jako odpowiedź na wyzwania globalne – podstawowa rekomendacja

- ❑ Kontekst – transformacja, internacjonalizacja, globalizacja, nowy nacjonalizm
- ❑ Przesłanki i wymogi formalne wejścia Polski do „strefy euro” – zobowiązanie wynikające z członkostwa w UE, zmiana konstytucji
- ❑ Aspekty polityczne
- ❑ Aspekty ekonomiczne
- ❑ Aksjomatycznie o euro i Unii Europejskiej
http://www.mariangorynia.pl/prasa/Gorynia_RZ_Aksjomatycznie_o_euro_i_UE_14.06.2017.pdf
- ❑ Dyskusja o euro ważna dla Polski
http://www.mariangorynia.pl/prasa/Gorynia_RZ_Dyskusja_o_euro_wazna_dla_Polski_15.01.2018.pdf
- ❑ Scenariusze
http://www.mariangorynia.pl/ksiazki/Globalizacja_Integracja_MGorynia.pdf

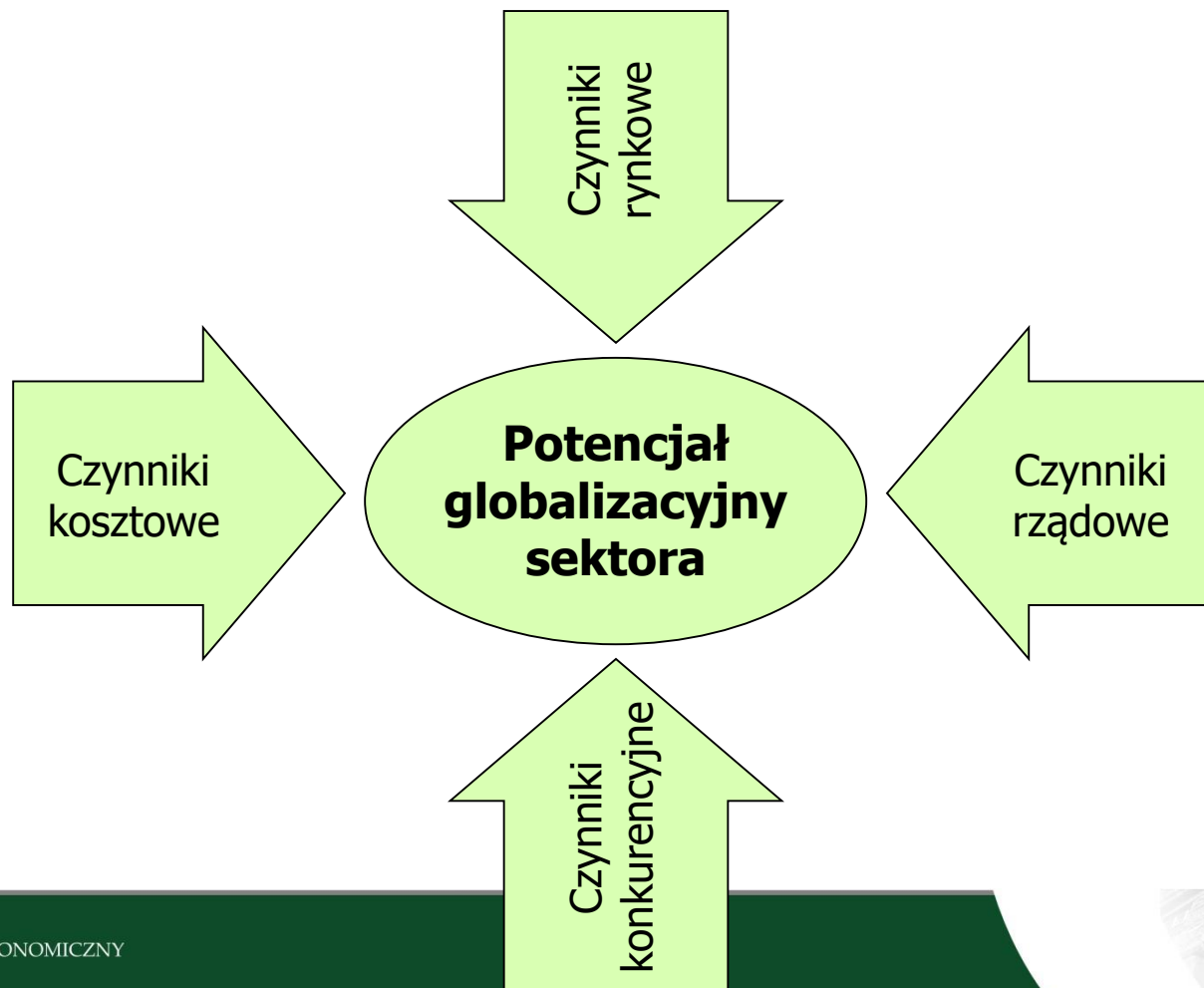

Umiejdzynarodowienie dzialalnosci polskich przedsiębiorstw – internacjonalizacja

- Zaledwie co piąta polska firma (21,4%) jest w jakikolwiek sposób powiązana z rynkami międzynarodowymi. Niewielki odsetek firm działających w Polsce prowadzi działalność eksportową w zakresie wyrobów i usług (odpowiednio 4,6% i 0,9%)
- Rosnący, ale stale niski stopień internacjonalizacji polskiej gospodarki i polskich firm
- Internacjonalizacja imperatywem działania firmy – co za tym przemawia? Konkurencyjność bez internacjonalizacji utrudniona albo niemożliwa – korzyści skali – **rysunek – slajd 24**
- Formy internacjonalizacji – dopasowanie do sytuacji konkretnej firmy
- Learning by exporting – podejście ewolucyjne, etapowe

Potencjał internacjonalizacyjny i globalizacyjny sektora – Model Yipa

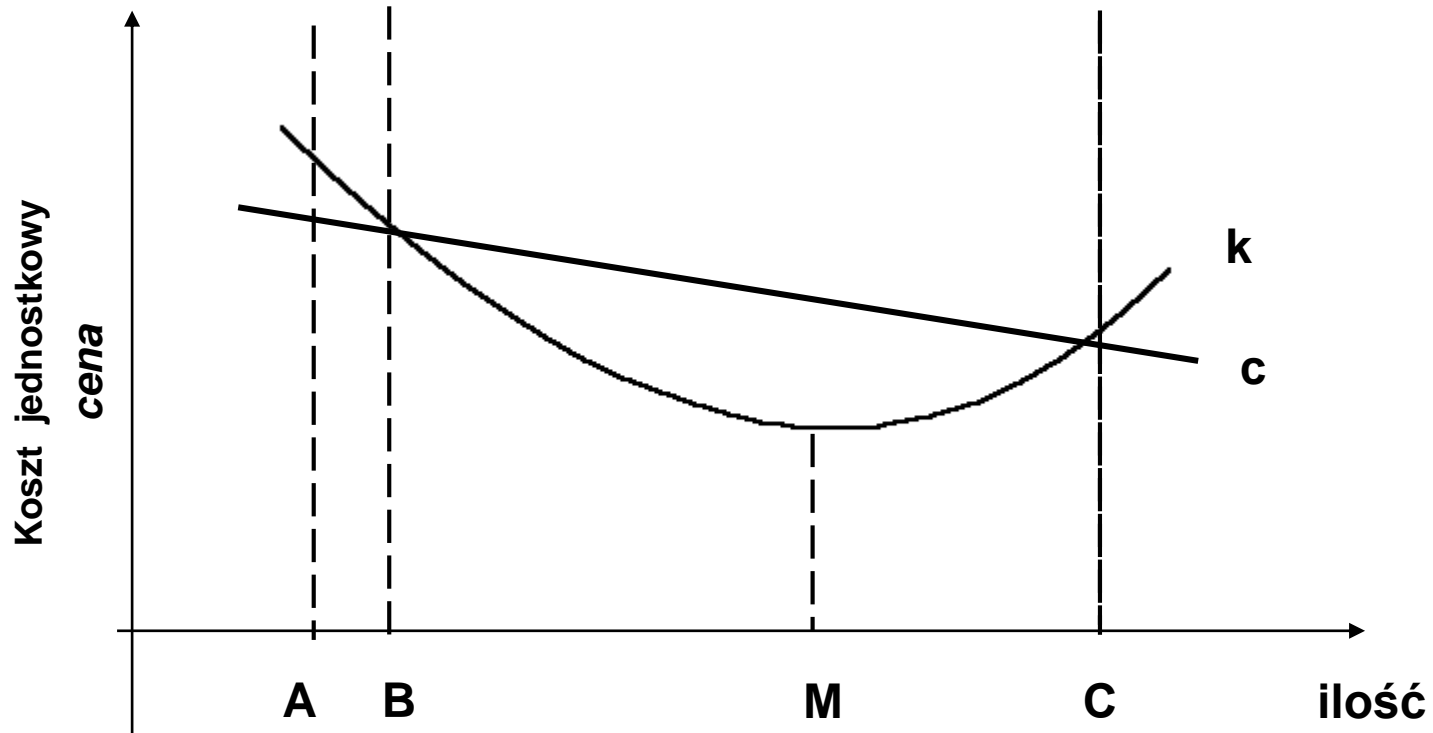
Czynniki kosztowe umiędzynarodowienia i globalizacji

- Nieustanne dążenie do osiągnięcia korzyści skali (jednak zazwyczaj kosztem zmniejszenia elastyczności produkcji)
- **Przyspieszenie tempa innowacji technologicznych**
- Postęp w dziedzinie transportu (np. zaangażowanie się Federal Expressu w realizowanie pilnych dostaw przesyłek międzykontynentalnych)
- Pojawienie się krajów nowo uprzemysłowionych o dużych zdolnościach produkcyjnych i niskich kosztach pracy (np. Tajwan, Tajlandia, Chiny)
- **Wzrost kosztów rozwoju produkcji w stosunku do długości życia rynkowego produktu**

Koszt jednostkowy a skala produkcji

k – krzywa kosztów produkcji, c – poziom ceny

WNIOSKI

- Globalizacja to obiektywny i nieunikniony proces
- Globalizacja jest *per saldo* korzystna dla świata – Globalization is Good but Not Good Enough
- Pozytywny globalny (finalny *per saldo*) efekt globalizacji nie oznacza, że jest ona dobra i korzystna dla wszystkich (państw, przedsiębiorstw, ludzi) – rozkład korzyści podstawą stosunku do globalizacji
- Skoro globalizacja jest nieunikniona, immanentna, a dodatkowo może być dobra, korzystna, to trzeba zrobić wszystko, by taką była również dla nas, jako kraju, firmy, pojedynczego człowieka
- Największym zagrożeniem dla postępu cywilizacyjnego jest ślepa antyglobalizacja
- Największym zagrożeniem dla firm działających w warunkach globalizacji jest ignorowanie globalizacji
- **Jaki jest Twój stosunek do globalizacji, do jej przyczyn, przejawów i efektów?**

DZIĘKUJĘ

UNIWERSYTET EKONOMICZNY
W POZNANIU

